

Nr 423.

Av herrar **Törnkvist** och **Hällgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 85, angående ändrade grunder för statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande.

Då länsstyrelsen i Blekinge län på sin tid hördes över det förslag till ordnande av dispensärverksamheten för tuberkulosens bekämpande, som kungl. medicinalstyrelsen framlagt och som sedermera lagts till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 85 till denna riksdag, åberopade länsstyrelsen som sitt yttrande ett av Blekinge läns landstings förvaltningsutskott och styrelsen för Blekinge läns förening mot tuberkulos i ämnet avgivet gemensamt utlåtande. I propositionen har tagits hänsyn till de flesta av de erinringar, som i nämnda utlåtande framställts mot medicinalstyrelsens förslag. I bl. a. ett viktigt hänseende är emellertid så ej fallet. Frågan gäller det yrkande, som i nämnda utlåtande framställts om att möjlighet bör skapas för förläggande av en A-dispensär (= propositionens »centraldispensär») till ett med röntgenavdelning försedd »delat» länslasarett med läkaren på lasarettets medicinska avdelning som chef även om denne ej — på sätt föreskrives i 2 § av kungörelseförslaget — äger full »behörighet till läkarbefattning vid annat sanatorium än kustsanatorium och därmed jämförligt sanatorium». I förvaltningsutskottets och tuberkulosföreningens styrelses nysnämnda utlåtande heter det i denna del:

»Den första erinran från utskottet och styrelsen rör en huvudpunkt i medicinalstyrelsens organisationsförslag, nämligen den som har avseende å upprättandet av s. k. A-dispensärer. Mot att dylika dispensärer med i stort sett de av medicinalstyrelsen föreslagna uppgifterna överhuvud taget upprättas ha utskottet och styrelsen visserligen intet att erinra, då denna typ av dispensärer givetvis måste anses komma att bilda ett verksamt medel i kampen för tuberkulosens bekämpande. Men utskottet och styrelsen måste å andra sidan på det bestämdaste göra gällande, att medicinalstyrelsen vid det närmare utformandet av sitt förslag härutinnan tagit ringa eller ingen hänsyn till hur de lokala förhållandena te sig i de olika länen. Ätminstone är detta fallet vad Blekinge län angår. Medicinalstyrelsen föreslår, att i detta län skulle upprättas endast en A-dispensär samt att denna skulle få fristående karaktär. Enligt detta förslag skulle alltså läns-sanatoriet i Fur ställas helt utanför A-dispensärernas verksamhetsuppgifter. Mot en dylik anordning måste utskottet och styrelsen uttala en bestämd gensaga. Det torde vara uppenbart att, om blott en enda men fristående A-dispensär skulle upprättas, denna måste förläggas till någon av länets städer och väl sannolikt då till någon med något så när centralt läge, Ronneby eller Karlshamn. Det torde framstå som hart när orimligt, att allt det klientel, boende inom området för Karlskrona—Wexjö järnvägs intressesfär, vilket förut sedan gammalt vänt sig till sanatorieläkaren i Fur, samt klientelet i Karlskrona stad och länets östra delar i övrigt genom en dylik anordning skulle

tingas att resa till Ronneby eller Karlshamn, då ju anordningen i fråga skulle bli icke blott obekvämt för klientelet utan därjämte i hög grad dyrbar såväl för det allmänna som för patienterna själva. Detsamma gäller klientelet i länets västligaste delar för den händelse A-dispensären förlades till Ronneby.

Även i ett annat hänseende har medicinalstyrelsen i betänklig grad uraktlåtitt att ta erforderlig hänsyn till de lokala förhållandena i vårt län och, såsom det förefaller, även i en del andra län. Oaktat landstinget för närvarande äger två lasarett och ett sanatorium, vilka samtliga äro försedda med förstklassig röntgenutrustning och för röntgendiagnostik fullt utbildad läkar- och sköterskepersonal, har medicinalstyrelsen ändock tänkt sig en fristående A-dispensär, som ävenledes skulle förses med särskilt röntgenlaboratorium. Utskottet och styrelsen kunna för sin del ej finna annat än att en sådan anordning utgör ett rent slöseri, särskilt som båda lasarett efter alla genomförda eller förestående ny- och tillbyggnader utan större svårighet böra kunna upplåta även alla för A-dispensärverksamheten behöfliga lokaler och utrymmen. Men ej nog härmed. Vid icke blott Karlskrona utan även Karlshamns lasarett kommer inom kort särskild lasarettsläkare med full medicinsk utbildning att anställas. Den diagnostik, som en A-dispensär skulle hava till uppgift att handhava, torde kunna på ett fullt tillfredsställande sätt verkställas och därför också kunna utan olägenhet anförtros, förutom åt sanatorieläkaren även åt invärtesläkaren vid Karlshamns lasarett.

Med stöd av det anförda få utskottet och styrelsen föreslå

att som kompetensfordran för förordnande som läkare vid A-dispensär icke oovillkorligen uppställas att denne skall äga den fullständiga utbildning på tuberkulossjukdomarnas område, som föreskrives i medicinalstyrelsens förslag till kungörelse;

att i Blekinge län upprättas två A-dispensärer;

att den ena av dessa förlägges till Furs sanatorium med filial vid Karlskrona lasarett, där sanatorieläkare skulle hålla mottagning exempelvis en gång i veckan;

att den andra A-dispensären upprättas vid Karlshamns lasarett med den blivande invärtesläkaren där som dispensärläkare;

att alla de röntgenundersökningar, som erfordras vid filialen i Karlskrona och vid dispensären i Karlshamn, utföras av den vid de båda lasarett anställda röntgenutbildade personalen; samt

att jämväl i övrigt största möjliga utsträckning för de båda A-dispensärerna utnyttjas vid sanatoriet och lasarett anställd personal och där redan befintliga lokalutrymmen.

Det torde utan vidare vara klart, att en organisation efter dessa riktlinjer måste bli ej blott till sina verkningar mera effektiv, utan även långt mindre dyrbar än om medicinalstyrelsens förslag i denna del skulle genomföras.»

Vad i detta utlåtande sålunda anförts är enligt vår mening värt synnerligt beaktande. Det nu framlagda förslaget, Kungl. Maj:ts prop. nr 85, synes emellertid i avsedda del icke utmärka sig för den smidiga anpassning efter de inom olika områden växlande förhållanden, som departementschefen själv tydligen åsyftat. Departementschefen påpekar för sin del att »det torde böra ankomma på medicinalstyrelsen att i samband med godkännande av de planer, som enligt förslaget skola upprättas för dispensärbetet inom de olika sjukvårdsområdena, tillse att den för varje område lämpligaste organisationen kommer till stånd, under skäligt beaktande av förefintliga

önskemål». Vidare anser sig departementschefen »böra framhålla vikten av att medicinalstyrelsen i all rimlig utsträckning beaktar lokala önskemål». Emellertid, oaktat i Blekinge finnas två länslasarett — båda från och med den 1 nästkommande maj »delade» — och ett sanatorium, vilka samtliga äro försedda med förstklassig röntgenutrustning och för röntgendiagnostik fullt utbildad läkar- och sköterskepersonal, skulle enligt medicinalstyrelsens förslag i Blekinge trots dess litenhet upprättas en *fristående* A-dispensär (centraldispensär), som även skulle förses med särskilt röntgenlaboratorium. Uti alla övriga län utom sex har medicinalstyrelsen föreslagit den mindre kostsamma anordningen med A-dispensärens (centraldispensärens) förläggning till sjukvårdsanstalt (sanatorium). Det synes oss olämpligt att godkänna ett system, som leder till dylika för länet dyrbara konsekvenser. Att en enda för länet avsedd centraldispensär ej lämpligen kan på grund av läns-sanatoriets belägenhet förläggas dit, därom äro även vi ense. Men att därför tvinga länet att med åsidosättande av de möjligheter, som länslasarettens erbjuda, upprätta en helt fristående centraldispensär synes oss alldeles orimligt. Det förefaller, som om, utan att skäligen krav på effektivitet skulle efter sättas, frågan skulle kunna lösas ungefär efter de linjer, som landstingets förvaltningsutskott och tuberkulosföreningen föreslagit. Deras förslag går, som synes, ut på att en centraldispensär skulle förläggas till Fur sanatorium med sanatorieläkaren som chef och med filial vid Karlskrona lasarett och en andra centraldispensär skulle förläggas till Karlshamns lasarett med överläkaren på dess medicinska avdelning som chef. Denne senares arbetsbörda torde ej bli större än att han utan svårighet bör kunna åtaga sig även denna ytterligare uppgift. En förutsättning för frågans ordnande på detta sätt är emellertid, att möjlighet skapas för meddelande av dispens från den i kungörelseförslaget intagna bestämmelsen att läkaren vid centraldispensär skall äga den fullständiga utbildning på tuberkulossjukdomarnas område, som i kungörelsen närmare angives. De läkare, som numera förordnas till chefer på våra medicinska lasarettsavdelningar, torde, även om de ej innehava nyssnämnda fullständiga kompetens på tuberkulossjukdomarnas område, dock i regel äga så omfattande utbildning på detta område, att de måste anses fullt kompetenta att med biträde av lasarettens röntgenavdelningar förestå en centraldispensär. En sådan dispensmöjlighet synes oss lämpligen böra inrymmas i den föreslagna kungörelsen.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla
att andra stycket i § 2 »Förslag till kungörelse angående
statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens be-
kämpande» måtte erhålla följande lydelse:

Centraldispensär benämnes — — — — —
— — — — —
— — — — — eller förlagd till sjukvårdsanstalt. Där sär-

skilda förhållanden därtill föranleda, må medicinalstyrelsen medgiva, att centraldispensär må förestås av läkare, som ej äger nyssnämnda behörighet, dock endast under förutsättning att han prövas äga för befattningen nöjaktig utbildning på tuberkulossjukdomarnas område.

Stockholm den 22 februari 1937.

Algot Törnkvist.

Elof Hällgren.
